

CAP. 14 BANII

Departamentul de Economie și Relații Internaționale

FEAA, UAIC Iași

Conf. univ.dr. Țiganaș Claudiu

Curs Economie anul I

Suport curs: P Heyne et al., *Modul de gandire economic*

OBIECTIVE

- Cum au evoluat banii
- Ce sunt banii astăzi și cum este organizată masa monetară
- Cum se creează masa monetară
- Cum sunt reglementate sistemele monetare (rolul băncilor centrale)
- Instrumente de control/gestionare a masei monetare
- Rolul BNR și structura masei monetare în RO

EVOLUȚIA BANILOR

- Trocul
- Metalele rare
- Transformarea metalelor prețioase în monedă (despre senioraj)
- Moneda hârtie (mijloc de schimb, de plată) în schimbul lingourilor (chitanțe oferite de aurari care certificau existența în depozit a metalului prețios)
- Apariția băncilor: bani cu dobândă, sub forma "chitanțelor" – biletele de bancă (semnificau promisiunea emitentului de a achita posesorului o cantitate de monedă metalică)
- Vezi distincția monedă hârtie – hârtia monedă (nu promite nici o plată în metal prețios; circulă în baza încrederii)

MONEDA FIDUCIARĂ

- Fides – gr. Încredere
- Moneda hârtie inițială avea ”justificare” în metal prețios
- Hârtia monedă de astăzi circulă doar în baza unui acord și a încrederii
- Capacitatea băncilor centrale de a emite bani fără acoperire este contestată prin riscurile pe care le presupune
- Un obiect poate fi deveni monedă dacă este acceptat și folosit de populație
 - **Caracteristica generală a banilor: acceptabilitatea**

NATURA BANILOR

- Numerarul: componenta de bază a masei monetare (baza monetară)
- Biletele de bancă – reflectă promisiuni de plată din partea băncilor centrale
- Numerarul este substituit din ce în ce mai mult de "banii" din contul curent (înscrisuri bancare); în economiile dezvoltate reprezintă principalul mijloc de plată/schimb
- Conturile bancare reprezintă tot promisiuni de plată din partea băncilor comerciale (un pasiv pentru emitent)

Bancnotele și banii din conturile curente – principalele mijloace de schimb (reprezintă promisiuni sau pasive ale unor instituții de încredere)

CÂȚI BANI SUNT DISPONIBILI ÎN ECONOMIE? (CAZUL SUA)

- M1 – masa monetară în sens restrâns: 1,366 mlrd. dolari în dec. 2007
 - Numerarul în circulație
 - Conturile curente
 - Cecurile de călătorie
- M2 masa monetară în sens larg (active ce pot fi transformate ușor, la costuri mici, în mijloc de schimb)
 - M1
 - Depozitele sub 100.000 dolari
 - Acțiuni la fonduri mutuale cu investiții sub 50.000 dolari

MASA MONETARĂ ÎN ROMÂNIA

- M1 (masa monetară în sens restrâns): 84,9 mlrd. (03.2012)
 - numerarul în circulație,
 - conturi curente, depozite la vedere
- M2 (masa monetară intermediară): 214 mlrd. lei
 - M1
 - Depozite cu durata inițială de până la doi ani inclusiv (sunt incluse și depozitele rambursabile după notificare la cel mult trei luni inclusiv)
- M3 (masa monetară în sens larg): 216 mlrd. lei
 - M2
 - Alte instrumente financiare

”CREAȚIA” MONETARĂ

- Moneda poate fi creată de către băncile comerciale, prin creditare (exemplu)
- Rambursarea creditului reduce/”distruge” masa monetară
- Înscrisurile din conturile curente sunt bani deoarece pot fi folosiți ca mijloc de schimb/de plată (au lichiditate maximă – ”0”)
- Capacitate a băncilor de a crea monedă se bazează pe acceptabilitatea populației și încrederea că băncile acceptă promisiunile de plată
- Întrebare: pot băncile să creeze oricâtă monedă și-ar dori?

DESPRE CREDIBILITATE ȘI ÎNCREDERE

- O bancă poate crea monedă atât timp cât are credibilitate (încrederea populația ca banca își respectă promisiunile de plată)
- când încrederea scade, populația transformă banii de cont în bancnote (întrebare: masa monetară se modifică?)
- Băncile comerciale se pot împrumuta de la banca centrală sau își pot folosi rezervele (a se vedea mai jos)
- Dacă o bancă devine insolubilă, se retrage de pe piață;
- Băncile au obligația de a se asigura pentru depozitele clienților

Într-un sistem bancar nereglementat, crearea de monedă de către o bancă se autolimitează prin nevoia de a menține încrederea populației în capacitatea de restituire

DESPRE SISTEMUL DE REGLEMENTARE

- Toate sistemele bancare sunt reglementate
- Rolul central revine băncilor centrale (Sistemului European de Bănci Centrale în UE)
- Instrumentul de bază în reglementarea creării de monedă: rata rezervelor obligatorii – RRO
- RRO- procentul din depozitele constituite de către care trebuie să rămână în numerar în seifuri sau în conturi la banca centrală (totalul pasivelor nu trebuie să depășească un multiplu al rezervelor: limitarea procesului de creditare); rezervele nu sunt purtătoare de dobândă (sunt percepute de bănci ca taxe)
- Exemplu: conturi curente: 100 mil., cu o RRO de 25% constituie o rezervă de 25 mil.; diferența o poate folosi pentru împrumuturi
- Deoarece băncile urmăresc profitul (diferența între dobânda încasată și cea plătită plus cheltuielile de funcționare), interesul este pentru RRO cât mai mici

ROLUL BĂNCILOR CENTRALE (REZERVA FEDERALĂ ÎN SUA)

- Stabilește sistemul de constituire a rezervelor;
- Poate extinde sau contracta volumul rezervelor (controlează volumul creditării în economie și masa monetară în circulație); deoarece băncile pot crea masă monetară doar când au rezerve excedentare, rezervele acționează ca o restricție asupra creșterii cantității de monedă în circulație
- Împrumută băncilor rezerve suplimentare (bancă a bancherilor);
- Supraveghează băncile comerciale;
- RF – agenție guvernamentală
- Se ridică întrebări legate de capacitatea reală a băncilor centrale de a-și atinge obiectivele de gestiune a sistemului monetar

ALTE INSTRUMENTE PRIVIND CONTROLUL MASEI MONETARE: RATA DE SCONT - RS

- RS – rata dobânzii plătită de băncile comerciale pentru împrumuturile pe termen scurt de la banca centrală;
- băncile centrale măresc sau micșorează RS pentru a influența masa monetară - MM în circulație) – de explicat
- Acordarea de împrumuturi este selectivă (un privilegiu, nu un drept);

- majoritatea împrumuturilor sunt contractate de băncile comerciale de la alte bănci

ALTE INSTRUMENTE PRIVIND CONTROLUL MASEI MONETARE: OPERAȚIUNI PE PIAȚA DESCHISĂ - OPD

- **Presupun cumpărarea/vânzarea de obligațiuni guvernamentale)**
- Reprezintă cel mai utilizat instrument:
 - Cumpărarea – determină creșterea MM (crește M1) și reducerea ratei dobânzii (prin creșterea ofertei de credite); creditarea determină noi creșteri ale MM (proces de multiplicare monetară)
 - Vânzarea – determină reducerea MM și creșterea ratei dobânzii (prin reducerea ofertei de creditare)

BANCA NAȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA

- Înființată la 17/29 aprilie 1880, prin *Legea pentru înființarea unei bănci de scont și circulațiune*, ca instituție de credit, care deținea privilegiul exclusiv de a emite bancnote; capitalul băncii era în întregime românesc;
- Obiectivul principal: **asigurarea și menținerea stabilității prețurilor**; elaborează și aplică politica monetară și politica cursului de schimb; decide asupra instrumentelor și a procedurilor pe care le utilizează pentru implementarea politicii monetare; asigură autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, monitorizarea sistemelor de plăți;
- totodată, BNR sprijină politica economică generală a statului;
- este condusă de un consiliul de administrație (9 membri numiți de Parlament pentru 5 ani);
- Structura executiv permanentă: Guvernator (este și președintele consiliului de administrație), 3 vice-guvernatori

DESPRE ROLUL AURULUI

- Mai este necesară justificarea banilor care circulă prin rezervele de aur ale băncilor centrale?
- Ce dă valoarea banilor?

.....

- Valoarea este dată de raritate, consecință a raportului cerere - disponibilitate;
- Banii sunt ceruți ca mijloc de schimb;
- Disponibilitatea este limitată de băncile centrale

- Cheia valorii banilor este dată de încredere și disponibilitatea limitată nevoia de responsabilitate a sistemului bancar

CONCLUZII

- Bani sunt o instituție socială (un contract/un acord)
- Măresc averea prin facilitarea schimbului, a specializării, reducerea costurilor de tranzacție
- Cea mai mare parte a banilor este formată din hârtia monedă emisă de băncile centrale și din conturile curente deschise la băncile comerciale
- Totalitatea banilor formează masa monetară (M1 și M2 în SUA)
- Băncile comerciale măresc masa monetară prin creditare (rolul rezervelor legale)
- Băncile centrale controlează procesul de creditare
- Valoarea banilor este dată de rolul lor ca instrumente de schimb, nu de "justificarea" materială

